

הלכות תשובה פרק א

מצות עשה אחת, והיא, שישוב החוטא מחטאו לפני י"י ויתודה.

וביאור מצוה זו, ועיקרים הנגררים עמה בגללה, בפרקים אלו.

ביאור מצוות התשובה

פרק א

וידוי וכפרה

מצות הוידוי

א.

מצות הוידוי

כל המצוות שבתורה, בין עשה בין לא תעשה, אם עבר אדם על אחת מהן, בין בזדון בין בשגגה, כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא, שנאמר "איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם למעל מעל בי"י ואשמה הנפש ההיא והתודו את חטאתם אשר עשו" (במדבר ה'ז-טז), זה וידוי דברים.

ווידוי זה מצות עשה:

כיצד מתודה, אומר,

“אנא י”י, חטאתי, עויתי, פשעתי לפניך

ועשיתי כך וכך,

והרי ניהמתי ובושתי במעשיי,

ולעולם איני חוזר לדבר זה”.

זה הוא עיקרו של וידוי,

וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח:

וכן, בעלי חטאות ואשמות, בעת שמביאין קרבנותיהם על שגגתן או על

זדון, אין מתכפר להם בקרבנם עד שיעשו תשובה ויתודו וידוי דברים,

שנאמר **“והתודה אשר חטא עליה”** (ויקרא ה'ה):

וכן, כל מחויבי מיתות בית דין ומחויבי מלקות, אין מתכפר להם במיתתם

או בלקייתם עד שיעשו תשובה ויתודו.

וכן, החובל בחבירו או המזיק ממנו, אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו,

אינו מתכפר לו עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם, שנאמר **“מכל**

חטאות האדם” (במדבר ה'ז):

שעיר המשתלח, לפי שהוא כפרה לכל ישראל, כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל, שנאמר "והתודה עליו את כל עונות בני ישראל"

(ויקרא ט"ז:כ"א):

כפרת התשובה שעיר המשתלח ויום הכיפורים

א.

שעיר המשתלח על הכל בתשובה ועל קלות בלא תשובה

שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה, הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו, הכל מתכפר בשעיר המשתלח.

והוא שעשה תשובה.

אבל אם לא עשה תשובה, אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות:

א.

חמורות: כרת מיתות ב"ד ושבועה, קלות השאר.

ומה הן הקלות ומה הן החמורות?

החמורות - הן העבירות שחייבין עליהן מיתות בית דין או כרת.

ושבועת שוא ושקר, אף על פי שאין בה כרת - הרי היא מן החמורות.

ושאר מצוות לא תעשה ומצוות עשה שאין בהן כרת, הן הקלות:

ח.

כזה"ז אין אלא תשובה

בזמן שאין בית המקדש קיים, ואין לנו מזבח כפרה, אין שם אלא תשובה.

התשובה מכפרת על כל העבירות.

אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה, אין מזכירין לו שם רשעו, שנאמר **"ורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו"** (יחזקאל ל"ג:י"ב) .

עיצומו של יוה"כ

ועצמו של יום הכיפורים מכפר לשבים, שנאמר **"כי ביום הזה יכפר עליכם"**

(ויקרא ט"ז:ל')

חילוקי כפרה

ט.

אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל, ועצמו של יום הכיפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרין בשעתן, ויש עבירות שאין מתכפרין אלא לאחר זמן.

א - מ"ע שאין בה כרת מיד

כיצד, עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת, ועשה תשובה, אינו זז משם עד שמוחלין לו מיד.

ובאלו נאמר **"שובו בנים שובבים (ארפא) [ארפה] משובותיכם"** (ירמיהו ג'כ"ב) :

י.

ב - מל"ת שאין בו כרת - יוה"כ

עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא מיתת בית דין, ועשה תשובה, תשובה תולה, ויום הכיפורים מכפר.

ובאלו נאמר **"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני י"י"**

תטהרו" (ויקרא ט"ז:ל')

עבר על כרתות ומיתות בית דין, ועשה תשובה - תשובה ויום הכיפורים תולין, וייסורין הבאין עליו גומדין לו הכפרה.
ולעולם אין מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו ייסורין, ובאלו נאמר
"ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם" (תהלים פ"ט:ל"ג) :

במה דברים אמורים, בשלא חילל את השם בעת שעבר, אבל המחלל את השם, אף על פי שעשה תשובה, והגיע יום הכיפורים והוא עומד בתשובתו, ובאו עליו ייסורין, אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות.
אלא תשובה ויום הכיפורים וייסורין שלשתם תולין, ומיתה מכפרת, שנאמר
"ונגלה באזני י"י צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון" (ישעיהו כ"ב:י"ד) :